

Теоретико-методологічні засади та проблеми підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького (м. Мелітополь)

Постановка наукової проблеми та її значення. Однією із важливих проблем вищої освіти України є підвищення професійної підготовки педагогів і, передусім, майбутніх учителів фізичної культури, від якості підготовки яких залежить стан здоров'я та рівень фізичного розвитку підрастаючого покоління. Розв'язання цієї проблеми неможливе без модернізації у вищій школі навчально-виховного процесу фахової підготовки з урахуванням сучасних тенденцій удосконалення освітньо-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах [6].

У Концепції профільного навчання в старшій школі зазначається, що нова мета шкільної освіти зумовлює необхідність подальшої модернізації вищої педагогічної освіти, системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та підготовку майбутніх учителів у вищих навчальних закладах з урахуванням потреб профільної школи [7].

У зв'язку з цим актуальною виступає підготовка майбутніх учителів фізичного виховання для забезпечення профільного навчання в старшій школі в процесі фахової підготовки. Усе це вимагає, щоб майбутні вчителі фізичного виховання орієнтувалися не лише в змісті фахових дисциплін, а й уміли організовувати навчальну діяльність старшокласників відповідно до обраного спортивного профілю, формували в школярів інтерес до фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи й зв'язок із фізичним вихованням і спортивною підготовкою в умовах подальшого професійного самовизначення [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій із цієї проблеми. Аналіз наукової літератури показує, що особистість учителя фізичного виховання, структура його професійних умінь і здібностей, особливості діяльності та шляхи її вдосконалення досліджується багатьма авторами в різних напрямках: вивчення структури професійних якостей і здібностей та вдосконалення професійної підготовки; формування професійних умінь майбутніх фахівців під час навчання у вищих навчальних закладах, формування готовності до роботи з фізичного виховання.

Досліджуючи проблеми професійної підготовки фахівців із фізичного виховання, науковці наголошують на важливості теоретико-методичного й фізичного аспектів, професійно-педагогічної спрямованості, психолого-педагогічних основ навчання, розвитку професійно важливих здібностей, активізації самостійної роботи студентів [3; 10; 11].

У галузі фізичного виховання за профілем навчання цю проблему розглядали М. Зубалій, Л. Іванова, І. Латипов [4; 5; 8].

Проте питання підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі досліджені недостатньо.

Аналіз проблеми та практики підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі дає підставу визначити низку суперечностей між вимогами сучасного суспільства до організації й здійснення профільного навчання в старшій школі за спортивним напрямом та відсутністю технології підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі; потенційними можливостями профорієнтаційної й проектувальної роботи в процесі профільного навчання в старшій школі та недостатньою розробленістю теоретичних і практичних аспектів цього питання в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання.

Завдання дослідження – виявити сутність профільного навчання підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі за спортивним напрямом.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз літературних джерел засвідчив що професійна підготовка вчителів фізичного виховання – це процес, який відображає специфіку фахової підготовки на рівні засвоєння системи знань, умінь, навичок і формування особистості майбутнього вчителя фізичного виховання, що дає змогу глибоко осмислювати завдання фізичного виховання школярів, послідовно вирішувати складні навчально-виховні си-

туації, що виникають на уроці фізичної культури, прогнозувати й моделювати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу в загальноосвітніх навчальних закладах [1; 2; 3; 9].

У контексті вищезазначеного підготовка майбутніх учителів фізичного виховання спрямована на формування загальних і спеціальних теоретико-методичних знань, рухових умінь та навичок зі спортивно-педагогічних дисциплін і застосування названого комплексу в педагогічній практиці в школі [7; 8; 9].

Визначено основні напрями вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання: оновлення навчальних планів зі спеціальності “Фізичне виховання” відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”; уведення нових навчальних дисциплін відповідно до державних стандартів освітньої галузі “Фізичне виховання, спорт та здоров’я людини”; удосконалення технології фахової підготовки та підвищення мотивації майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах.

У процесі дослідження визначено, що сутністю профільного навчання за спортивним напрямом виступає поглиблене вивчення конкретного виду спорту в загальноосвітній школі, що сприяє формуванню в старшокласників інтересу та мотивації до подальшого професійного самовизначення на професію вчителя фізичного виховання або тренера з обраного виду спорту.

Профільне навчання за спортивним напрямом ґрунтується на таких видах підготовки: теоретична, фізична (загальна та спеціальна), технічна, тактична відповідно до обраного виду спорту, що надає можливості підвищити фізичний розвиток і стан здоров’я школярів [1; 4; 8; 9].

Відповідно до завдань дослідження розроблено модель підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі за спортивним напрямом з урахуванням змісту освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми.

Модель уключає такі компоненти: методичні знання, спеціальні рухові навички, проектувальні та профорієнтаційні вміння, що надають можливості виконання основних професійних функцій учителя фізичного виховання.

Відповідно до визначених компонентів моделі встановлено критерії й показники підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання за спортивним напрямом у старшій школі: методична підготовка; рухово-діяльнісна підготовка; проектувальна підготовка.

Аналіз результатів дослідження переконує, що впровадження технології підготовки сприяє підвищенню ефективності підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі за спортивним напрямом.

Висновки. У роботі наведено теоретичне узагальнення й нове розв’язання наукової проблеми підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі.

Аналіз засвідчив, що підготовка педагогів – це процес, який уключає навчання, виховання й розвиток та відображає специфіку фахової підготовки на рівні засвоєння системи знань, умінь, навичок і формування особистості майбутнього вчителя фізичного виховання, що дає змогу глибоко осмислювати завдання фізичного виховання школярів, послідовно вирішувати складні навчально-виховні ситуації, що виникають на уроці фізичної культури, прогнозувати й моделювати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу в загальноосвітніх навчальних закладах.

Сутністю профільного навчання за спортивним напрямом виступає формування в старшокласників інтересу та мотивації до поглибленого вивчення конкретного виду спорту в загальноосвітній школі, що сприяє подальшому професійному самовизначенню на професію вчителя фізичної культури або тренера з обраного виду спорту.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до профільного навчання в старшій школі. Перспективною є розробка методики використання програми курсів за вибором за спортивною спеціалізацією студента в умовах наскрізної педагогічної практики.

Список використаної літератури

1. Артемова Л. К. Профильное обучение: опыт, проблемы, пути решения / Л. К. Артемова // Школьные технологии. – 2003. – № 4. – С. 22–31.
2. Бібік Н. Профільна школа як стратегія рівного доступу до якісної освіти / Н. Бібік // Директор шк. – 2004. – № 37. – С. 2–3.
3. Железняк Ю. Д. Готовить будущих учителей еще за школьной партией / Ю. Д. Железняк, В. А. Голубев // Физ. культура в шк. – 1993. – № 4. – С. 63–64.
4. Зубалій М. Зміст навчальної діяльності старшокласників зі спортивного профілю / М. Зубалій // Здоров’я та фіз. культура. – 2008. – № 3. – С. 1–5.

5. Іванова Л. Особливості профільного навчання з фізичної культури / Л. Іванова // Фіз. виховання в шк. – 2004. – № 1. – С. 5–6.
6. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформ. зб. М-ва освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С. 3–15.
7. Концепція педагогічної освіти: Затверджено МО України від 23 груд. – К. : Генеза, 1998. – 13 с.
8. Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. Спортивний профіль. 10–11 кл. // Фіз. виховання в шк. – 2004. – № 2. – С. 7.
9. Латыпов И. К. Концептуальные основы профильного обучения в области физической культуры / И. К. Латыпов // Спорт в шк. – 2006. – № 17. – С. 40–48.
10. Ротерс Т. Т. Теоретичні засади профільного навчання старшокласників за спортивним напрямком / Т. Т. Ротерс // Фізичне виховання різних груп населення. – Донецьк, 2008. – С. 12–15.
11. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія / Сущенко Л. П. – Запоріжжя : [б. в.], 2003. – 349 с.
12. Шиян Б. М. Теорія фізичного виховання : навч. посіб. для студ. ф-тів фіз. виховання / Б. М. Шиян, В. Г. Папуша. – Т. : Збруч, 2000. – 183 с.

Анотації

У статті розглянуто теоретико-методологічні засади та проблеми підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. Мета профільного навчання за спортивним напрямом – розвиток фізичних якостей, удосконалення техніко-тактичних дій до обраного виду спорту; виховання бережливого ставлення до здоров'я. Профільне навчання за спортивним напрямом спрямоване на набуття старшокласниками інтересу до видів професійної діяльності й прагнення до професійного самовизначення. На основі результатів аналізу наукової літератури визначено, що загальною тенденцією розвитку загальноосвітньої школи є її орієнтація на багатопрофільність загальної та професійної освіти. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах спрямована на формування фахівця, здатного до організації фізичного виховання школярів різних вікових груп з урахуванням їхніх інтересів до занять різними видами спорту на засадах диференційованого й інтегративного підходів.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання, профільне навчання, старша школа, профорієнтація, технологія підготовки.

Елена Котова. Теоретико-методологические основы и проблемы подготовки будущих учителей физического воспитания к профильному обучению. В статье рассматриваются теоретико-методологические основы и проблемы подготовки будущих учителей физического воспитания. Целью профильного обучения по спортивному направлению является развитие физических качеств, совершенствование технико-тактических действий в избранном виде спорта; воспитание бережного отношения к здоровью. Профильное обучение направлено на приобретение старшеклассниками интереса и способностей к видам профессиональной деятельности и стремление к профессиональному самоопределению. На основе результатов анализа научной литературы определено, что общей тенденцией развития общеобразовательной школы является её ориентация на многопрофильность общего и профессионального образования. Подготовка будущих учителей физического воспитания в высших учебных заведениях направлена на формирование специалиста, способного к организации физического воспитания школьников разных возрастных групп с учётом их интересов к занятиям разными видами спорта на основе дифференцированного и интегративного подходов.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих учителей физического воспитания, профильное обучение, старшая школа, профориентация, технология подготовки.

Elena Kotova. Preparation of Future Teachers of Physical Education to the Profile Teaching at Senior School. In the article theoretical and methodological bases of problem of professional preparation of future teachers of physical education are investigated. The purpose of school education on sports destination supports the development of physical qualities, the improvement of technical and tactical actions in the chosen sport, education and care for health. Model training of future teachers of physical education to specialized education in high school we see as a commitment to academic work, qualitative characteristics that are appearing are methodical knowledge, motor-activity skills, design skills and professional orientation. Differential and technological approaches are theoretically motivated and developed technology for preparing future teachers of physical education to specialized education in high school. Experimental research has confirmed the effectiveness of technology training of future teachers of physical education to specialized education in high school and showed improvement of the quality of training facilities of professionally oriented work.

Key words: professional preparation of future teachers of physical education, profile teaching, technological preparation of the profile teaching, senior school, vocational orientation.